

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

2010-2011

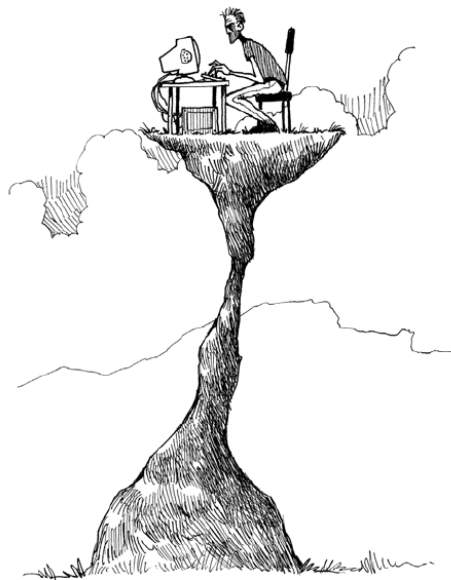
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ:

ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

ΕΚΠ65

ΑΝΟΙΚΤΗ ΚΑΙ ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

1^Η ΕΡΓΑΣΙΑ

«Νομοθετικό πλαίσιο λειτουργίας του ΕΑΠ – παρεμβάσεις αλλαγές»

Σύμβουλος Καθηγητής: Α Σοφός

Φοιτητής: Μ. Παπαγρηγοράκης

1 Περίληψη

Η ίδρυση του ΕΑΠ κάλυψε ένα υπάρχον κενό της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ως εναλλακτική εκπαιδευτική παρέμβαση, με μια νέα παιδευτική διάσταση, οροθετημένη τόσο ως νέα μεθοδολογία όσο και ως νέα φιλοσοφία εκπαίδευσης στην Ελλάδα (Λιοναράκης, 1999). Η Ανοικτή Εκπαίδευση ξεπέρασε τους φραγμούς που έθετε το παραδοσιακό τριτοβάθμιο σύστημα εκπαίδευσης.

Στη χώρα μας η φιλοσοφία της ανοιχτής εκπαίδευσης υλοποιείται με την ίδρυση και λειτουργία του ΕΑΠ, έτσι όπως θεσπίστηκε με το νόμο 2552/97. Ο ίδιος νόμος θέτει μια σειρά από περιορισμούς που αποτελούν τροχοπέδη στην ανάπτυξη του ΕΑΠ.

Στόχος της εργασίας αυτής είναι να προτείνει και να τεκμηριώσει αλλαγές στο νομοθετικό πλαίσιο που διέπει την λειτουργία του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου, ώστε αυτό ως ένα πλήρως αυτοδιοικούμενο ίδρυμα που διέπεται από τη φιλοσοφία της ανοιχτής και εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης να γίνει πιο ανταποδοτικό προς τη σύγχρονη κοινωνία και της ανάγκες της.

Λέξεις κλειδιά: Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση, ΕΑΠ, Αυτοδιοικούμενο ΑΕΙ, Ιδρυτικός νόμος, ανταποδοτικότητα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

1	Περίληψη	σελ 3
2	Εισαγωγή.....	σελ 4
2.1	Το ΕΑΠ ως αυτοδιοικούμενο ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα	σελ 6
2.2	Η ανταποδοτικότητα του ΕΑΠ προς τη σύγχρονη Ελληνική κοινωνική πραγματικότητα και τις ανάγκες της.....	σελ 7
2.3	Το ΕΑΠ ως ίδρυμα που διέπεται από τη φιλοσοφία της ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευση.	σελ 7
3	Συμπεράσματα – καταληκτικές επισημάνσεις.....	σελ 8
4	Βιβλιογραφία.....	σελ 9

2 Εισαγωγή

Η ανάγκη εισαγωγής και ανάπτυξης εναλλακτικών και ευέλικτων συστημάτων εκπαίδευσης όπως η ανοικτή και η εξ' αποστάσεως, προέκυψε από μια σειρά εμφανών περιορισμών που θέτει το ελληνικό συμβατικό σύστημα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης σε ότι αφορά, την πρόσβαση σε αυτό, την αδυναμία φυσικής παρουσίας φοιτητή στις αίθουσες διδασκαλίας, τις εισαγωγικές εξετάσεις, το στενό ηλικιακό φάσμα, την αδυναμία προσφοράς αυτοτελών μορφωτικών κύκλων. Οι περιορισμοί αυτοί μάλιστα «στη χώρα μας είναι περισσότεροι συγκριτικά με το εκπαιδευτικό σύστημα άλλων χωρών περισσότερο προηγμένων στον τομέα των εκπαιδευτικών θεσμών» (Λιοναράκης 1999B).

Η ανοικτή εκπαίδευση ως φιλοσοφία εστιάζοντας στη δημιουργία εκπαιδευτικών ευκαιριών και ελεύθερης πρόσβασης καλείται να άρει τους προαναφερθέντες περιορισμούς και να αποτελέσει μια αξιόπιστη, εναλλακτική πρόταση στην επιθυμία πρόσβασης τόσο στο Πανεπιστήμιο, όσο και στην επιμόρφωση και κατάρτιση γενικότερα. Η Ανοικτή Εκπαίδευση στηρίζεται στο ιδεώδες ότι «η μόρφωση είναι δικαίωμα όλων των ανθρώπων και θα πρέπει να την απολαμβάνουν σε όλη τη διάρκεια της ζωής τους» (Λιοναράκης, 1999B). Το άνοιγμα της πρόσβασης στην εκπαίδευση υπήρξε κυρίαρχο θέμα σε πολλές από τις επίσημες τοποθετήσεις για την ανάπτυξη της ανοικτής και από απόσταση εκπαίδευσης (Perraton 2004)

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση (distance education) αποτελεί τη θεμελιώδη μέθοδο των ανοικτών συστημάτων εκπαίδευσης και ταυτόχρονα το σημείο απόκλισης και διαφοροποίησης από τα συμβατικά. Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της, είναι η ελεύθερη πρόσβαση στο εκπαιδευτικό σύστημα, η ελευθερία του ανθρώπου να σπουδάσει το γνωστικό αντικείμενο που επιθυμεί, τη χρονική στιγμή που θα επιλέξει, ανεξάρτητα από ηλικία, τόπο διαμονής, οικογενειακή και οικονομική κατάσταση, χωρίς εισαγωγικές εξετάσεις ή τυπικά προαπαιτούμενα. Απευθύνεται σε μεγάλο αριθμό σπουδαστών και καλύπτει ευρύ φάσμα ενδιαφερόντων. «Συχνά οι δύο όροι «ανοικτή» και «εξ αποστάσεως» χρησιμοποιούνται αόριστα, εναλλακτικά ή σε συνδυασμό, χωρίς ωστόσο να συμπίπτουν νοηματικά, καθώς υφίστανται μορφές ανοικτής εκπαίδευσης που δεν απαιτούν την εξ αποστάσεως μεθοδολογία...» (Kember 2007).

«Οι στόχοι της ανοικτής εκπαίδευσης επιτυγχάνονται ευκολότερα με την εφαρμογή του αρθρωτού συστήματος για την οργάνωση των σπουδών»(Βεργίδης 1999), το οποίο παρέχει στον εκπαιδευόμενο τη δυνατότητα να επιλέγει τις ΘΕ που επιθυμεί και να διαμορφώνει το δικό του πρόγραμμα σπουδών, ανάλογα με τις ανάγκες και τις υποχρεώσεις του.

Τα ανοικτά και εξ αποστάσεως πανεπιστήμια, όπως τα γνωρίζουμε στη σημερινή τους μορφή, έχουν μικρή ιστορία. Το πρώτο πανεπιστήμιο που προσέφερε σπουδές από απόσταση ήταν το Illinois State University των ΗΠΑ (1874). Στην Ευρώπη η αρχή έγινε το 1971, στη Μεγάλη Βρετανία με το «Πανεπιστήμιο του Αέρα» (University of the Air). Από τότε, ιδρύθηκαν πολλά ανοικτά πανεπιστήμια σε όλο τον κόσμο, καθένα από τα οποία ακολουθούσε τις ιδιαιτερότητες και

τις ανάγκες της κάθε χώρας και του τοπικού ακαδημαϊκού περιβάλλοντος.

Στην Ελλάδα το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο ως αυτοδιοικούμενο ΑΕΙ, λειτουργεί από το 1997. Με τον ιδρυτικό νόμο, καθορίζεται η αποστολή του ως «η εξ αποστάσεως παροχή προπτυχιακής και μεταπτυχιακής εκπαίδευσης και επιμόρφωσης, με την ανάπτυξη και αξιοποίηση κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού και μεθόδων διδασκαλίας», καθώς και «η προαγωγή της επιστημονικής έρευνας στο πεδίο της μετάδοσης της γνώσης από απόσταση», διαμορφώνεται η φυσιογνωμία του και προσδιορίζεται η δομή και ο τρόπος λειτουργίας του. Εισάγονται καινοτομίες όπως η προσφορά σπουδών με την εξ'αποστάσεως διδασκαλία η εφαρμογή του αρθρωτού συστήματος, η πιστοποίηση των σπουδών, η ίδρυση μονάδας εσωτερικής αξιολόγησης κλπ.

Ο ίδιος νόμος όμως, περιέχει ένα σύνολο διατάξεων που αφ' ενός μεν περιορίζουν το «αυτοδιοίκητο» και αφ'ετέρου αποτελούν τροχοπέδη στην ανάπτυξη του ΕΑΠ.

2.1 Το ΕΑΠ ως αυτοδιοικούμενο ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα.

Μια προσεκτική ανάγνωση του ιδρυτικού νόμου αποκαλύπτει τη ρητορική του. Για ένα σύνολο θεμάτων που αφορούν στην λειτουργία του ΕΑΠ και που θα έπρεπε να είναι στην αρμοδιότητα των οργάνων διοίκησης του ΕΑΠ, τελικά δεν είναι. Έτσι λοιπόν αποφασίζει ο υπουργός παιδείας, για ζητήματα όπως: την ίδρυση παραρτημάτων του ΕΑΠ, τη δημιουργία ή κατάργηση ή μετονομασία ή συγχώνευση των ΘΕ καθώς και των σχολών του ΕΑΠ, τον καθορισμό των προγραμμάτων σπουδών, την έγκριση κατάρτισης προγράμματος σπουδών, την έγκριση και έλεγχο νομιμότητας του εσωτερικού κανονισμού του ΕΑΠ, την έγκριση της προκήρυξης των θέσεων των μελών ΔΕΠ, τον αριθμό των παρεχόμενων θέσεων για φοιτητές, τον καθορισμό των θεμάτων που αφορούν τη διαδικασία, τα κριτήρια και το ποσοστό μετεγγραφών, την έγκριση της σύστασης και λειτουργία Γραφείου Δημοσίων και Διεθνών Σχέσεων, τη ίδρυση, κατάργηση ή συγχώνευση ή μετονομασία τμημάτων και γραφείων, την έγκριση των συμβάσεων για την απόκτηση υλικού, την έγκριση του προγράμματος ανάπτυξης, την αντικατάσταση των μελών της ΔΕ του ΕΑΠ, το ύψος της οικονομικής συμμετοχής των φοιτητών του ΕΑΠ, τα κριτήρια για τη χορήγηση υποτροφιών από το ΕΑΠ κλπ

Φαίνεται από τα παραπάνω η ύπαρξη του ασφυκτικού κρατικού διοικητικού ελέγχου ο οποίος μαζί με τους οικονομικούς περιορισμούς που υπάρχουν στη χρηματοδότηση, καθιστούν το ΕΑΠ ένα πλήρως εξαρτώμενο από την κεντρική εξουσία ίδρυμα. Σύμφωνα με τα τελευταία οικονομικά στοιχεία που δημοσιεύθηκαν από το ΕΑΠ, μόλις το 12% των δαπανών λειτουργίας του ΕΑΠ καλύπτεται από την κρατική χρηματοδότηση ενώ το υπόλοιπο καλύπτεται από τα δίδακτρα των Φοιτητών.¹

Για την ύπαρξη πλήρους διοικητικής και ακαδημαϊκής αυτοδιοίκησης του ΕΑΠ, αρχικά απαιτείται η μεταφορά της αρμοδιότητας λήψης αποφάσεων στα όργανα διοίκησής του, αλλά και η

¹ www.eap.gr

πρόβλεψη για χρηματοδότηση του συνόλου των δαπανών του Ιδρύματος. Δεν μπορεί το ΕΑΠ να γίνει πλήρως αυτοδιοικούμενο ίδρυμα αν δεν αποκτήσει διοικητική αλλά και οικονομική ανεξαρτησία. Οι αλλαγές αυτές αποτελούν ένα πρώτο βήμα για την περαιτέρω ανάπτυξή του, ώστε να μπορεί να ανταποκρίνεται αποτελεσματικά στις αυξημένες προσδοκίες και απαιτήσεις της Ελληνικής κοινωνίας.

2.2 Η ανταποδοτικότητα του ΕΑΠ προς τη σύγχρονη Ελληνική κοινωνική πραγματικότητα και τις ανάγκες της

Στον οικονομικό τομέα η αύξηση του κόστους της εργασίας, η ανάγκη ανανέωσης μεθόδων εργασίας και τεχνολογικού εξοπλισμού, η ανάπτυξη της παραγωγικότητας και η απαιτούμενη βελτίωση της εκπαίδευσης των εργαζομένων, «οι αλλαγές στην απασχόληση και οι ανταγωνιστικές αγορές απαίτησαν την αναπροσαρμογή της εκπαίδευσης σε περισσότερο ευέλικτες μορφές στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως επίσης και περισσότερες ευκαιρίες απόκτησης ή βελτίωσης των ήδη υπάρχοντων γνώσεων» (Cullen 1992). Επίσης, «η δυναμική ανάπτυξης της επιστήμης και της τεχνολογίας θεώρησε ανεπαρκή την αρχική εκπαίδευση και οδήγησε στην ανάγκη δημιουργίας νέων εκπαιδευτικών ευκαιριών» (Βεργίδης 1999). Έτσι γίνεται ανάγκη η απόκτηση ικανών γνώσεων, προκειμένου οι πολίτες να ανταποκριθούν στις ανάγκες της σύγχρονης κοινωνίας. Ένα σύγχρονο ελεύθερο ανοικτό πανεπιστημιακό ίδρυμα οφείλει να τις προβλέπει και να παρέχει την απαιτούμενη εκπαίδευση. Οφείλει να προσφέρει σύγχρονες ειδικότητες, ώστε οι ενδιαφερόμενοι να μπορούν να αποκτήσουν την ειδίκευση που επιθυμούν στην Ελλάδα και όχι στο εξωτερικό.

Η προσφορά προγραμμάτων σπουδών σύγχρονων ειδικοτήτων, περισσότερο «τεχνολογικών» παράλληλα με την αύξηση του αριθμού των φοιτητών δίνει εν μέρει απάντηση στις ανάγκες αυτές. Η θεσμοθέτηση της συμμετοχής στα όργανα διοίκησης –με συμβουλευτικό, ίσως, ρόλο- «εκπροσώπων κοινωνικών και παραγωγικών φορέων» καθώς ειδικών επιστημόνων ορίζουν μια νέα αντίληψη περί πανεπιστημιακών σχημάτων και συγχρόνως, μεταφέρουν τους παλμούς της αγοράς και των επιχειρήσεων πιο κοντά στο ακαδημαϊκό γίγνεσθαι.

2.3 Το ΕΑΠ ως ίδρυμα που διέπεται από τη φιλοσοφία της ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Ωστόσο, οι έννοιες που παίζουν καθοριστικό ρόλο στη πολιτική ανάπτυξης του ΕΑΠ καθώς και στις επί μέρους στρατηγικές επιλογές στα θέματα της εκπαίδευσης είναι η έννοια του «ανοικτού» και η έννοια της «εξ αποστάσεως εκπαίδευσης», χαρακτηριστικά τα οποία περιορίζονται από το μικρό, σε σχέση με τη ζήτηση, αριθμό φοιτητών του ΕΑΠ αλλά και τα δίδακτρα που πρέπει να καταβάλλει ο κάθε φοιτητής.

Η αύξηση του αριθμού των εισακτέων θα μπορούσε να δώσει εν μέρει απάντηση στο αίτημα της αυξημένης ζήτησης, ενώ η επιλογή με κλήρωση, φαίνεται να είναι η καταλληλότερη αφού δεν αμφισβητείται τουλάχιστον ως προς το αδιάβλητο και το αντικειμενικό. Η μείωση των

διδάκτρων μέχρι την οριστική κατάργησή τους θα αμβλύνει τον οικονομικό περιορισμό, αφού τα έξοδα είναι ακόμα μεγαλύτερα στις περιπτώσεις που δεν υπάρχει εύκολη πρόσβαση, από τους φοιτητές, στα παραρτήματα του ΕΑΠ.

Πέρα όμως από τα δίδακτρα και τον αριθμό των εισακτέων, προτείνεται:

«Η επέκταση του αρθρωτού συστήματος με τη θέσπιση της ευέλικτης θεματικής ενότητας όσο και του ευέλικτου οριζόντιου προγράμματος σπουδών on demand. Μια τέτοια πρωτοβουλία θα έδινε τη δυνατότητα στους σπουδαστές να ορίζουν τη φυσιογνωμία του πτυχίου τους όπως αυτοί επιθυμούν»(Λιοναράκης 2010)

Η φυσική απόσταση του μεγαλύτερου μέρους των φοιτητών, αλλά και των καθηγητών-συμβούλων από την έδρα του ιδρύματος έχει ως συνέπεια την ανυπαρξία ακαδημαϊκού περιβάλλοντος. Γίνεται έτσι αναγκαία η ανάπτυξη και λειτουργία περιφερειακών εκπαιδευτικών κέντρων, κατάλληλα εξοπλισμένων, που θα έχουν σκοπό να υποστηρίξουν με κάθε δυνατό τρόπο τις σπουδές των φοιτητών και το έργο των καθηγητών-συμβούλων. Παρά την θεσμοθέτηση στο ν.2552/97, απαιτείται η ενεργοποίηση του.

Η θεσμοθέτηση της δυνατότητας να δίνεται η ευκαιρία σε όσους δεν έχουν τα τυπικά προσόντα, να σπουδάσουν, τουλάχιστον σε προπτυχιακό επίπεδο.

Η θεσμοθέτηση της δυνατότητας επιμόρφωσης και κατάρτισης των καθηγητών, αφού η Clay (1999) αναφέρει ότι «δεν υπάρχει πιο σημαντική εσωτερική δραστηριότητα για ένα φορέα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης από την επιμόρφωση και την υποστήριξη του καθηγητή – συμβούλου»

3 Συμπεράσματα – καταληκτικές επισημάνσεις.

Η ίδρυση του ΕΑΠ, του πρώτου ανοικτού Πανεπιστημίου στην Ελλάδα, αποτελεί μία σημαντική καινοτομία και παρέχει μία ουσιαστική δυνατότητα για αλλαγή των εκπαιδευτικών δεδομένων στη χώρα μας. Μένουν ακόμα αρκετά να γίνουν ώστε το ΕΑΠ ως ένα πλήρως αυτοδιοικούμενο, ανοικτό και εξ αποστάσεως, ΑΕΙ να ανταποκριθεί ακόμα περισσότερο στις αυξημένες ανάγκες της Ελληνικής Κοινωνίας. Αναγκαίο για αυτό είναι ο εκσυγχρονισμός του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου με τρόπο που να συνάδει με την πλήρη αυτοδιοίκηση, σε συνδυασμό με την οικονομική ανεξαρτησία του.

Η μείωση ή κατάργηση των οικονομικών παροχών προς το ίδρυμα από τους φοιτητές, η δημιουργία νέων ειδικοτήτων που θα καλύπτουν τόσο ανάγκες της αγοράς όσο και των εκπαιδευομένων, η αύξηση του αριθμού των φοιτητών, η πλήρης κάλυψη των οικονομικών αναγκών του από την πολιτεία, είναι αλλαγές που πρέπει να δρομολογηθούν με αλλαγή του νομοθετικού πλαισίου. Αρμοδιότητες που τώρα έχει η πολιτική εξουσία να μεταφερθούν στο Συμβούλιο διοίκησης.

Έτσι το ΕΑΠ μπορεί περαιτέρω, να αναπτυχθεί και να δώσει απάντηση τόσο στην πολιτική της επιμόρφωσης, της συνεχούς κατάρτισης, της εξειδίκευσης, αλλά να αποτελέσει και τον ουσιαστικό πυλώνα στήριξης της πολιτικής της συνεχιζόμενης δια βίου εκπαίδευσης

Λέξεις: 1570

4 Βιβλιογραφία:

Απόσπασμα από τα οικονομικά στοιχεία του ΕΑΠ, διαθέσιμο στο διαδύκτιο:
http://www.esos.gr/index.php?option=com_k2&view=item&id=9973:oi-foitites-tou-eap-plirosan-gia-didaktra-2727076103&Itemid=1796

Βεργίδης, Δ. (1998, 1999) Σύγχρονες οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις στην Ελλάδα και Ανοικτή Εκπαίδευση. Στο: Δ. Βεργίδης, Α. Λιοναράκης, Α. Λυκουργιώτης, Β. Μακράκης & Χ.

Βεργίδης, Δ., Λιοναράκης, Α., Λυκουργιώτης, Α., Μακράκης, Β., και Ματραλής, Χ. (1999). Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση: Θεσμοί και λειτουργίες. Τόμος Α. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Clay M., (1999), Development of Training and Support Programs for Distance Education Instructors, Online Journal of Distance Learning Administration, Volume II, Number III

Cullen, J., Kelleher, J. and Stern, G. (1992) Delta pilots and development projects and their evaluations, London: Tavistock Institute.

Ιστοσελίδα ΕΑΠ www.eap.gr

Λιοναράκης, Α. (1999) «Εξ αποστάσεως και συμβατική εκπαίδευση: Συγκλίνουσες ή αποκλίνουσες δυνάμεις», στο *Παράλληλα Κείμενα για τη Θεματική Ενότητα «Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση»*, Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Λιοναράκης, Α.-Λυκουργιώτης, Α. (1998, 1999B) «Ανοικτή και Παραδοσιακή Εκπαίδευση», στο Δ. Βεργίδης Δ, Α. Λιοναράκης, Α. Λυκουργιώτης, Β. Μακράκης & Χ. Ματραλής(1999), *Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση Θεσμοί και λειτουργίες*, τ. Α'(σσ19-35). Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Ματραλής Χ (1999) *Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση Θεσμοί και λειτουργίες*, τ. Α'(σσ. 95-111). Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό. Πανεπιστήμιο.

Ιδρυτικός νόμος ΕΑΠ, 24 Δεκεμβρίου 1997, Νόμος υπ' αριθ. 2552, διαθέσιμο στο διαδίκτυο www.eap.gr

Kember, D., (2007) Reconsidering open and distance learning in the developing world: meeting students' learning needs, London and New York: Routledge.

Perraton H (2004). "Aims and Purposes", στο Hilary Perraton and Helen Lentell, (2004), (eds) Policy for Open and Distance Learning, London: RoutledgeFalmer.

Rogers, A. (1999) Η Εκπαίδευση Ενηλίκων. Αθήνα: Μεταίχμιο.